

dom te doelein-
etzelde,
gedaan
Overheid

Kootwicks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer
Chr. Strikwerda, Grand Rapids Michigan, 1 Doll.
of f 2,47.

Dringend versoecken wij de vrienden toch
weder eens aan Kootwicks scholen te willen
gedenken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, em. Pred.
Arnhem, Velperweg 88.

Leestafel.

Dr. F. J. J. BUUTENDIJK, Hoogleraar aan
de Vrije Universiteit te Amsterdam, PSYCHO-
LOGIE DER DIEREN.

1.

Dit 12^e boekje van even 250 bladzijden is
een dier elegant gebonden deeltjes van de
VOLKSUNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK, welke, zonder
rechtstreeks verband te houden met de
Volksuniversiteit, al bedoelt ook zij, de niet
tot het onderwijs der Universiteit voorbereiden
met enkele resultaten van het wetenschappelijk
onderzoek der Universiteit bekend te maken,
dat jaar bij de ERVEN F. BOHN te HAARLEM
begonnen is te verschijnen.

De betekenis dier deeltjes van de VOLKS-
UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK zit 'm wel allereerst
in de omstandigheid, dat ze geschreven zijn
door mannen van het vak.

Zoo is het ook met dit boekje over „de
dier-ziel“.

Aan het VALERIUSPLEIN te AMSTERDAM heeft
de zich, naar te verwachten is, al meer uitbrei-
dende MEDISCHE FACULTEIT ONT VRIJE UNIVERSI-
TEIT haar tenten opgeslagen.

In de, voorbeeldig naar alle eischen des tijds
ingerichte, PSYCHIATRISCHE EN NEUROLOGISCHE
KLINIEK beoefent en doceert daar, ter voor-
koming en genezing van de ziekten der ziel
en der zenuwen, de oudste hoogleraar der
Faculteit, DR. L. BOUMAN. En niet alleen als
geneesheer, maar ook als beoefenaar der weten-
schap om haar zelf, onderzoekt en doceert hij
daar tevens de verhoudingen en den bouw van
de, met de mensche-ziel zoo nauw verbonden,
hersenen.

Daar gaat het dus om de kranke ziel van
den mensch en in verband daarmee, ook om de
gezonde of normale „mensche-ziel“.

In een monumentaal gebouw aan het Vale-
riusplein is het PSYCHOLOGISCH LABORATORIUM
der VRIJE UNIVERSITEIT en hier beoefent en
doceert DR. BUUTENDIJK, de jongste hoogleraar
in de MEDISCHE FACULTEIT, de BIOLOGIE en de
PSYCHOLOGIE der „Levensziel“ en de „Leer
der Levensverrichtingen“, bepaaldelijk van de
dieren. En wijl ook voor hem het psychische
met het psychische niet identiek is en hij dus
onderscheidt tusschen diere-ziel en diere-ziel, heeft
hij ook de „dier-ziel“ blenden den kring van
zijn wetenschappelijk bedrijf getrokken. De re-
sultaten of uitkomsten nu, zoo van zijn eigen
navorschingen als die van anderen biedt hij den
lezer in dit boekje: PSYCHOLOGIE DER
DIEREN, hetwelk dus gaat over de „psychie“ of
de „ziel“ van het dier.

Ook bij dit deeltje van de VOLKSUNIVERSI-
TEITSBIBLIOTHEEK hebben wij dus te doen met
het werk van een vakman.

Dat niet alleen in den mensch, maar ook in
het dier zelf is en men dus terecht van de
„dier-ziel“ kan spreken, moet ieder voor wien
de Bijbel gezag heeft, wel toegeven. Men denke
slechts aan het Scheppingsverhaal in Genesis 1
en het daarin vermeldde Godswerk van den vijfden
en den zesden dag, waar wij telkens lezen van
een op Gods scheppend woord voortbrengen
der aarde van „levende zielen“. (Gen. 1: vs. 20
en 25). Vergelijk met daarbij twee plaatsen uit
het N. T.: OPENBARING 8:9 en 16:3, waar
gesproken wordt van „de scheppingen in de zee,
die leven hebben“ en van „alle levende ziel is
gestorven in de zee“, dan volgt daaruit, dat in
de Schrift het woord „ziel“ aanduidt het „leven“
dat een diere-ziel of stoffelijk organisme, be-
levendigt. Iets waar dan ook met overeenkomst,
dat het woord voor „ziel“ in verschillende talen
zooveel te kennen geeft als „leven“.

De oudste denkers onder de Grieken mochten
al meenen, dat „in de stof het leven is“, de
latere, en onder hen ARISTOTELIS, die het an-
organische van het organische onderscheidde,
had een betere visie toen hij de „ziel“ om-
schreef als: „de eerste entelechie of verwerkelij-
king tot leven bezit“.

De Wijzegeer dacht hier blijkbaar aan het
verschil tusschen een „mechanisme“ of een
„werking“ dat wij maken, en een „organisme“
of „in plante“ diere- of mensche-lijf, dat de
natuur doet worden.

„MECHANISME“ uit stof, hetzij van steen,
hout of metaal door ons gemaakt, kan, hoe
kunstig ook zijn „deelen“ in elkaar zijn gezet,
niet anders werken dan door druk en stoot van
buiten af; men denke hier, om iets te noemen,
aan de beweging van „n uurwerk“.

„ORGANISME“ of wat de natuur uit stof doet
worden en hetwelk ARISTOTELIS daarom een
„physisch“ of een „natuurlijk“ lichaam noemt,
en waarbij hij dan denkt aan het plante-, diere-
en ook mensche-lijf, heeft van den aanvang
zijner „wording“ af de vatbaarheid tot het ver-
mogen, de potentie of den aanleg tot leven.

Wanneer nu de natuur-werking, of de energie,
of „de werkracht der natuur“ in een physisch
lichaam, zulk een lichaam in den toestand van
het verwerkelijkt zijn heeft gebracht, noemt
ARISTOTELIS die „verwerkelijking“ of zooals het
bij hem heet de „entelechie“, „n woord waarin
„ziel“ reïnde“ of „doel“ zit, de „ziel“ van
zulk een plante-, diere- en mensche-lijf.

En „ziel“ is hem dan het „beginsel“ van
waar „van binnen uit“ en spontaan of „uit
eigen aandrift“, het leven werkt en zich in de
„levensverrichtingen“ der „organen“ of „leden“
van zulk een organisme openbaart.

ARISTOTELIS verstaat dus onder „ziel“ het
„levensbeginsel“ of de „levenskracht“, het vor-
mend beginsel des levens in een organisme.

Noemt hij „ziel“ zooals wij zagen, de „eerste
entelechie of verwerkelijking van een physisch
lichaam, dat de vatbaarheid tot leven bezit“, dit
„eerste“ doet vermoeden een „tweede“.

voortdurend verricht. In „n droomlozen
slaap, om iets te noemen, theoretiseert of specu-
leert de „weter“ niet; de werkzaamheid der be-
spiegeling houdt dan bij hem op.

Zoo is dan de „wetenschap“ of het weten,
het „verste“ in den zin van het meerdere; het
beschouwen of bespiegelen slechts het „tweede“
in den zin van het mindere. Lang niet mis,
want gezond-zijn en rijk-zijn, is, zooals ieder wel
toegeeft, meerder dan zich gezond- of rijk-maken.
Wanneer nu ARISTOTELIS van de „ziel“ als de
„eerste entelechie of verwerkelijking“ van een
physisch, lichaam spreekt, dan wil hij daarmee,
naar analogie met „weten en bespiegelen“, zeggen,
dat de ziel wel niet immer in volle werking
bezit is, b.v. niet in den slaap, maar toch steeds
en zoolang het lichaam bestaat, in het lichaam
als de kracht aanwezig is, die tot die werking
geschikt is.

Zoo noodig, laat zich heel het zielsbegrip van
ARISTOTELIS of wat voor hem „ziel“ is, nog nader
verduidelijken aan, om nu maar bij de plant
te blijven, den in de aarde ontkiemenden eikel
die zich als eik met zijn wortels, stam, ver-
takking en bladeren verwerkelijkt heeft.

Het is, en daarom heb ik hier wat lang bij
hem stilgestaan, een niet geringe verdienste van
ARISTOTELIS, dat hij tegenover het „hylolisme“
der vroegere of de leer van het „leven in de
stof“, met zijn leer van de ziel, tusschen het
physische en psychische leerde onderscheiden
en daarmee, evenals ook de Schrift doet, ons
van de „dier-ziel“ leerde spreken. Evenzeer is
het geen geringe verdienste, dat hij, bij zijn
visie op wat wij de organische tegenover de
anorganische natuur noemen, het organische
wel als een rijk van trapsgewijze ontwikkeling
ziet, maar toch een specifiek verschil ziet tus-
schen plant en dier en mensch. In het lagere
zag hij het hoogere gepraeformeerde, of voor-
gevormd. In de plante-ziel het beginsel van het
voedende leven, waarmee de groei en voort-
planting samhangt; in dit voedende leven van
de plante zag hij de praeformatie van de diere-ziel
als het beginsel van het voedende en zintuiglijk
leven; en in dit voedende en zintuiglijk leven
van het dier zag hij de praeformatie van de
mensche-ziel als het beginsel van het voedende,
zintuiglijk en denkende leven.

Zeker, ARISTOTELIS' zielsbegrip was nog lang
zoo mis niet, al is het ook dat er nog in
gemist wordt, wat voor de vorming van organen
en organismen van zoo groote betekenis is, „de
levende cel“ en er bovendien voor ons Chris-
tenen nog iets anders in wordt gemist.

De wijzegeer van STAOYRA toch kende niet, als
staande buiten de bijzondere openbaring, het:
„Bij U is de fontein des levens“ uit den 36en
Psalm. Hij wist niet wat wij christenen uit de
Schrift weten en op grond van de Schrift be-
lijden, dat God, door de, van Zijn Wezen niet
te scheiden, almachtige en alomtegenwoordige
krachten het beginsel des levens van alle schep-
selen van oogenblik tot oogenblik onderhoudt.
Maar niettemin staat ARISTOTELIS' zielsbegrip
verre boven dat van vele, latere Grieksche
denkers, die zijn, met zooveel inspanning van
denken verkregen, onderscheiding tusschen
„psychisch of zielelijk“ en „physisch of natuur-
lijk“ weer hebben prijsgegeven.

Verre ook boven die denkers onder de
Nieuwen welke, zooals DESCARTES, „de ziel“
verreelvelden met de „denking“, waaronder zij
dan verstonen het „zelfbewustzijn“, daarmee
aan de dieren een „ziel“ meenden te moeten
ontzeggen; en, wijl deze dus geen „levensbeginsel“
hadden, er niet anders dan „mechanisme“ in
zagen.

Voor de verrichtingen van de dieren hadden
DESCARTES en de zijnen dan ook geen andere
verklaring dan dat zij, als bij „n machine“, ont-
stonden uit druk en stoot.

Ik meende aan de bespreking van BUUTEN-
DIJKS PSYCHOLOGIE DER DIEREN dit alles te
moeten laten voorafgaan, omdat ook nog in
onzen tijd door velen, ook onder de Christenen,
zooal niet ontkend, dan toch betwijfeld wordt,
dat ook het dier „n ziel heeft“.

Dit nu gaat vlak in tegen wat een zoo voor-
naamf denker uit de oudheid als ARISTOTELIS
dacht en voor vele natuur-onderzoekers, be-
paaldelijk Physiologen in onzen tijd, vast staat,
maar ook en wat voor ons, Christenen meer
zegt, tegen de Schrift. En waar nu in het bui-
tenland vooral door de onderzoeken van den
jesuitenvater ERICH WASSMANN, te LUXEMBURG
werkzaam, de dierspsychologie in den laatste
tijd op nieuw belangstelling heeft gewekt, meen
ik voor het zoo even genoemde werk van onzen
land- en tijdgenoot, den gereformeerden hoog-
leraar BUUTENDIJK, belangstelling te mogen
vragen. Een belangstelling, die, door mijn
nadere bespreking van zijn PSYCHOLOGIE DER
DIEREN welke ik in een volgend No. denk te
geven, naar ik hoop, bij onze lezers zal worden
vermeerderd.

G.

Uit de Pers.

In de Rotterdamse Kerkode behandelt Dr.
Landwehr het vraagstuk, welke roeping het
Christendom heeft tegenover de sociale nooden.
Na eerst getekend te hebben, hoe het sociale
vraagstuk ontstaan is en door welke oorzaken
het zoo acuut in onze dagen geworden is, gaat
hij aldus voort:

Heeft het Christendom eene roeping te vervullen
ten opzichte van de sociale kwestie? Enkelten an-
woorden hierop neen! Zelfen in goeden doen en
liefhebbers van de behagelijke rust onder wijnstok
en vijgeboom, beroepen zij zich op het Woord des
Heeren, waar geschreven staat: rijken en armen
ontmoeten elkander, de Heere heeft ze beide ge-
maakt. Om de eere van Gods heilig woord verzet-
ten wij ons tegen dit treurig misbruik van een
uitspraak, die niet de minste reden geeft om zich
van de sociale kwestie af te maken, maar omgekeerd
juist de sterkste drangreden bevelst, om er zich
mede in te laten.

Of het Christendom eene roeping heeft ten op-
zichte van de sociale kwestie hangt geheel samen
met de beschouwing, welke men van den persoon
van Christus heeft. Wie Christus alleen beschouwt
als Zaligmaker van zondaren en wie het werk van
Christus laat opgaan in het redden van verlorenen,
kan geen plaats in het Christendom vinden voor
eene sociale roeping. Als Christus alleen redder
van verlorenen is, dan moeten Zijn volgelingen in
nauwe aansluiting aan elkander zooveel moge-
lijk alle terreinen, buiten de Kerk gelegen, mijden
en moet het hoogste ideaal des christelijken levens
zijn om te waken en te bidden, dat men zijn ziel als
een buit uitdraagt. Op dit standpunt kan men uit-
leefde tot den naaste wel barmhartigheid oefenen,
gestichten doen vrijmaken, almoezen geven, maar
men trekt zich telkens weder op eigen terrein terug
en laat de maatschappij en den staat, voor wat zij zijn.

Christus Jezus was echter niet alleen redder van
zondaren. Hij is de redder der wereld. Zijn werk heeft
een kosmische betekenis. Niet in dien zin als de
Socialisten Christus noemen, den grooten sozialen

hervormer, maar in een gansch andere betekenis.
Jezus Christus kwam op aarde om alle gestoorde
verhoudingen te herstellen, om alle gebroken ban-
den te heelen. Niet alleen de verhouding van den
mensch tot God was verstoord, zoodat de zondaar
zich in een geestelijken doodstaat bevond; maar
de banden tusschen de menschen onderling waren
ook verbroken, en de verhouding van den mensch
tot het gansche creatuur was een andere geworden.
Het werk van Christus had ten doel al die ge-
stoorde verhoudingen te herstellen. Hij is de ver-
zoener van Zijn volk met God; maar Hij is het
ook, die gescheurde maatschappelijke banden heelt.
Daarom heeft het Christendom een dure roeping
ook voor het maatschappelijk leven.

De wijzegeer Fichte heeft eens gezegd: het Chris-
tendom verbergt in zijn schoot een veel grooteren
schat van levensvernieuwing, dan wij vermoeden.
Tot hertoe oefende het zijn kracht nog slechts op
de enkele personen en slechts zijdelings op den
staat. Maar een ieder die ooit, hetzij als ongeloo-
vige, hetzij als belijder zijn geheime drijfkraft
bespeiden kon, moet toestemmen, dat er van
het Christendom ook voor de maatschappij
een wonderbare organiserende kracht kan uit-
gaan en, eerst als die kracht doorbreekt, zal
de Religie van het Kruis over heel de wereld
schitteren in al die diepten harer conceptien en in
al den rijkdom van zegen, dien zij brengt.

En de diep ongelukkige Nietzsche, die zijn treu-
rig bestaan als de dieren des velds voortgeleest
heeft naar het graf, door zijn aanbidders een type
van gelicorneerde geestes-aristocratie geheeten,
ongetwijfeld juist de virtuos van het ellendigste
egoïsme te noemen, heeft bij al zijn bespottende
en sarcasche verachting van het Christendom toch
moeten getuigen: Omdat de christelijke leer zich
in het bijzonder richtte tot de armen, de verdruk-
ten en verachten en met haar werken van men-
schenliefde en barmhartigheid, met hare onder-
steuning van behoeftigen en lenigen van ellende
heeft het een grooten indruk gemaakt op de vol-
ken. Daaraan ontleent zij haar kracht en daaraan
is haar tegepraal over de heidensche wereld te
denken.

Dese uitspraken zelfs van de vinnigste vijanden
wegen op tegen de bewering van Dr. Betz, die in
zijn werk „Spinoza en Kant“ zegt: onze maatschap-
pelijke toestanden zijn allersuiverst om de cen-
voudige reden, dat zij grootendeels nog berusten
op beweerde geloofswaarden.

Slooping van wat er nog christelijks in de maats-
chappij is, ziedaar het ideaal van den heer Betz,
omverwerping van wat uit den vrijen wil des
menschen in het maatschappelijk en staatkundig
leven tegen de ordinaatien Gods ingaat en ver-
sterking van wat er nog uit den ouden wortel
overleef, ziedaar ons ideaal. Het Christendom
heeft tegenover de sociale kwestie een dure roeping.
Het heeft de ordinaatien Gods voor ieder gebied
des levens op te sporen en te prediken.

Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige,
Schepper des hemels en der aarde, dat hij het eerste
artikel uit ons sociaal program. Dat geloof hebben
duizenden prijsgeweerd. Men wil een sociaal gebouw
naar eigen willekeur. Vlak daartegenover behooren
wij te stellen, dat op elk terrein des levens Gods
wil leuenswet is voor het creatuur, dat Zijn ordi-
naatien moeten geëerbiedigd worden, en dat dus
een sociaal gebouw, dat verrijzen moet, nooit anders
dan op die ordinaatien rusten mag.

En deze gedachte brengt mij er als vanzelf toe,
om van het Christendom in het algemeen te komen
tot het Calvinisme in het bijzonder. Het Calvinisme
heeft een groote roeping tegenover de sociale kwe-
stie. Krachten zijn begisnel moet het zich werpen
op elk terrein des levens, ten einde de eere Gods
te zoeken.

Wij reijken van Rome, dat de christenheid meer
gepaganeerd dan de wereld gekerstend heeft,
maar welk een groot onderscheid bemerkt men
hier tusschen Luther en Calvin. Luthers leer was
„soteriologisch“, d.w.z. hij hem stond de zaligheid
in den voorgond. Calvijn leer was „theologisch“,
d.w.z. God bleef voor Calvin altoos het een en al.
Voor den Gereformeerden Hervormer gold: God is
alles of niets voor mij.

Door het vooropstellen van de zaligheid, zonder
die zielsverrijking in verband te zetten naar achteren
met de eeuwige verkiezing of naar voren met heel
het zedelijk leven van den mensch, heeft het refor-
matorisch beginsel bij Luther niet doorgewerkt in
huisgezin, maatschappij en staat. Daarentegen wel
bij Calvin. Hij is de hervormer, die ingegrepen
heeft op ieder gebied, die het groote schoone be-
ginsel uitsprak om op elk terrein de eere Gods te
zoeken. Calvin liet het huisgezin, de maatschappij,
den staat niet met rust. Allen en alles eischte hij
met onverbuigbare ernst op voor zijn God. En
de kracht van het Calvinisme is in de historie
gebleven.

In Roomsche landen is de sociale nood zoo on-
natiglijk gerezen, dat ten laatste vorstenabsolutisme
en aristocratische trots die onduidelijke spanning in
het leven riepen, die eindelijk op de Fransche
revolutie is uitgegaan. Het sociale beginsel is in
de reformatorische landen veel meer gestuit, maar
dan bemerkte men hierbij, hoe juist in de landen,
waar het Calvinisme overheerschend was, Neder-
land, Engeland, Amerika, een krachtig huise-
lijk, een sterk maatschappelijk leven zich openbaarde,
een gezonde democratie, die wel door allerlei
invloed belemmerd werd, maar toch telkens weer
opdoek, een democratie, die in de meer Luthersche
gezinde landen niet aan het licht kwam. Het Cal-
vinisme heeft zijn invloed gehad en zal dien hebben,
als wij, Calvinisten, onze roeping maar verstaan.

Het spreekt als van zelve, dat wij ons niet moeten
inbeelden de sociale kwestie, die internationaal
is, binnen eigen grenzen te kunnen oplossen; maar,
wat wij als ideaal mogen vasthouden is: de onver-
anderlijke prediking van de rechten Gods op ieder
gebied en het leggen van de fundamenteen, waarop
een hecht gebouw van maatschappelijke samenle-
ving zou kunnen rusten.

Onlangs zegt P. B. las ik in de Psalmberij-
ming van Dathen, Ps. 3, naar ik meen deze
woorden:

„Wat is dit? Het kan toch onmogelijk een
saamtrekking van vaders“ zijn.

Neen zeker niet. „Vader is oud Hollandsch,
het Engelsche „father“ dat is vrees. Het boven-
bedoelde is in onze berijming Ps. 3 vs. 3.

„Ik lag en sliep gerust,
Van 's Heeren trouw bewest
Tot ik verfrisch ontwaakte.“

Het woord vader zelf wordt thans niet meer
gebruikt, maar wel woorden die er van afgeleid
zijn. Zoo b. v. in Ps. 27.

God is mijn licht, mijn heil; wien zou ik
vreezen?

Hij is de Heer, die hulp verschaft in nood;
Mijn levenskracht 'k heb niet verwaard te
wezen:

Hij is 't, die mij beveeltigt voor den dood.

Zoo ook Ps. 47.

„k Zucht, daar kolk en afgrond loeit,
Daar 't gedruisch der waai'en groeit,
Daar Uw golgen, daar Uw baren
Mijn bemaude ziel verzoeten.

HOOGENHIERK.

Engeland. Vereniging der Kerken.
De apostolische successie een struk-
kelblok.

Er wordt van verschillende zijden in Engeland
aangedrongen op een hereniging van de
onderscheidene Kerken. Het Engelsche volk
heeft uit een religieus en moreel oogpunt door
den gevoerden oorlog groote schade geleden.
Om die zooveel mogelijk te herstellen, willen
velen, dat de kerken haar gedeel leven zullen
laten varen, om als een eenheid de verwoestende
krachten van het ongelof en de daaruit voort-
spuitende revolutie het hoofd te bieden en zoo
mogelijk te overwinnen. De kerk moet daar-
om weer een worden. Daarbij is geen sprake
van een hereniging met de Roomsche Kerk.
De actie der Ritualisten in de Anglicaansche
Kerk leidt wel daartoe, en groot is in Engeland
het aantal clergymen en laymen, die langs Ritua-
listische wegen van geleidelijkheid, in den schot
der Roomsche Kerk zijn gebracht. Maar door
de leiders der Ritualistische of Katholieke be-
weging wordt het steeds pertinent ontkend, dat
men de Engelsche of Anglicaansche Staatskerk

God zullen roepen. Hoe moet dat verstaan
worden? Zij hebben toch geen verstand.

In Jona 3 wordt verhaald hoe Ninive zich
bekeerde op Jona's prediking. Men zie de ver-
zen 6, 7, 8, 9.

„Want dit woord geraakte tot den koning van
Ninevé, en hij stond op van zijn troon, en
deed zijn heerlijk overkleed van zich, en hij
bedekte zich met eenen zak, en zat neder in
de asch.“

En hij liet uitroepen, en men sprak te Ninevé,
uit bevel des konings en zijner grooten, zeg-
gende: Laat mensch noch beest, rund noch
schaap, iets smaken, laat ze niet weiden, noch
water drinken.

Maar mensch en beest zullen met zakken be-
dekt zijn, en zullen sterk tot God roepen; en
zij zullen zich bekeeren, een iegelijk van zijn
bozen weg, en van het geweld, dat in hunne
handen is.

Wie weet? God mocht Zich wenden, en be-
roepen hebben; en Hij mocht zich wenden van
de hitte van Zijn toorn, dat wij niet vergingen.“

Wat nu de vraag betreft, als de beesten honger
of dorst lijden, als ze geen behoorlijke ver-
zorging hebben zoodat zij schreeuwen uit gebrek
aan het noodige, dan beschouwt de Schrift dit
loeiën, bulken of schreeuwen wel degelijk als
een roepen tot God, die immers ook de dieren
geschapen heeft. Lees maar eens wat er staat
in Job 39: 3.

Wie bereidt de raaf haren kost, als hare
jongen tot God schreeuwen, als zij dwalen, om-
dat er geen eten is?

Wat in Jona staat wil dus zeggen: Ook de
dieren zullen deelen in het algemeene lijden
daaruit roepen tot God hun Maker. Al kennen
zij Hem niet, hun stem gaat toch tot Hem op.

Twee vragen doet W. R. De eerste luidt:
Wat beduidt het versje:

Keizers kat is zijn nicht;
Groote laantaarn maar klein licht.

De kat die in het keizerlijk paleis huist, is e
natuurlijk een gelijk alle andere, wat oorspron-
g en afkomst, zeden en gewoonten betreft, al kan
er in de voeding onderscheid bestaan. Maar nu
gaat, zegt de dichter, de kat zich verbeelden
omdat zij in het paleis woont, dat zij van het
gelacht des keizers is, en wil als zoodanig ver-
boven andere katten geëerd worden, al draagt
zij zelf er niets toe bij. Ook zou de keizer er-
ker veel tegen hebben naar neef genoemd te
worden. Het is dus veel grootspraak en drukt
zonder reden, ijdel vertoon.

Welke les en mensch hieruit trekken kan
moet onze lezer maar eens trachten uit te vinden.

Dezelfde schrijft:

„Wat is toch de oorsprong van sommige namen,
en hebben die alle betekenis? Zoo ging ik
school met vier jongens, die heetten:

Rusnam.
Ramoneur.
Aan 't einde.
Zoetkeek“.

Van waar zulke namen?

Ik meen, heel lang geleden, uitvoerig in de
Heraut over namen te hebben geschreven. Mis-
chienen kan ik het binnenkort nog eens doen.
In afwachting daarvan al vast een woord over
de namen boven opgegeven.

Rusnam, dat wel oorspronkelijk geweest zijn
Ruskamp. Rus is riet en kamp veld. Het
geheel beduidt dus Rietveld, een naam die ook
voorkomt en zeker wijst op een vroegere
woonplaats.

Ramoneur duidt op Fransche afkomst en be-
duidt schoorsteenveeger. Een der vroegere dra-
gers van den naam oefende zeker dit vak uit.

Aan 't einde, doet vermoeden dat hij die
zoo heet indertijd aan het einde van een laan
of straat woonde. Wellicht hield hij daar een
herberg.

Zoetkeek werd denkelijk als naam gegeven
aan een bakker en verkooper van de zoete
keek, die op zijn uithangbord werd aange-
kondigd.

Er blijft omtrent de afkomst en betekenis
van geslachtsnamen altijd vrij wat onzekerheid
bestaan. Dit dient altijd in het oog gehouden.

Onlangs zegt P. B. las ik in de Psalmberij-
ming van Dathen, Ps. 3, naar ik meen deze
woorden:

„Wat is dit? Het kan toch onmogelijk een
saamtrekking van vaders“ zijn.

Neen zeker niet. „Vader is oud Hollandsch,
het Engelsche „father“ dat is vrees. Het boven-
bedoelde is in onze berijming Ps. 3 vs. 3.

„Ik lag en sliep gerust,
Van 's Heeren trouw bewest
Tot ik verfrisch ontwaakte.“

Het woord vader zelf wordt thans niet meer
gebruikt, maar wel woorden die er van afgeleid
zijn. Zoo b. v. in Ps. 27.

God is mijn licht, mijn heil; wien zou ik
vreezen?

Hij is de Heer, die hulp verschaft in nood;
Mijn levenskracht 'k heb niet verwaard te
wezen:

Hij is 't, die mij beveeltigt voor den dood.

Zoo ook Ps. 47.

„k Zucht, daar kolk en afgrond loeit,
Daar 't gedruisch der waai'en groeit,
Daar Uw golgen, daar Uw baren
Mijn bemaude ziel verzoeten.

HOOGENHIERK.

Engeland. Vereniging der Kerken.
De apostolische successie een struk-
kelblok.

Er wordt van verschillende zijden in Engeland
aangedrongen op een hereniging van de
onderscheidene Kerken. Het Engelsche volk
heeft uit een religieus en moreel oogpunt door
den gevoerden oorlog groote schade geleden.
Om die zooveel mogelijk te herstellen, willen
velen, dat de kerken haar gedeel leven zullen
laten varen, om als een eenheid de verwoestende
krachten van het ongelof en de daaruit voort-
spuitende revolutie het hoofd te bieden en zoo
mogelijk te overwinnen. De kerk moet daar-
om weer een worden. Daarbij is geen sprake
van een hereniging met de Roomsche Kerk.
De actie der Ritualisten in de Anglicaansche
Kerk leidt wel daartoe, en groot is in Engeland
het aantal clergymen en laymen, die langs Ritua-
listische wegen van geleidelijkheid, in den schot
der Roomsche Kerk zijn gebracht. Maar door
de leiders der Ritualistische of Katholieke be-
weging wordt het steeds pertinent ontkend, dat
men de Engelsche of Anglicaansche Staatskerk

Engeland. Vereniging der Kerken.
De apostolische successie een struk-
kelblok.

Er wordt van verschillende zijden in Engeland
aangedrongen op een hereniging van de
onderscheidene Kerken. Het Engelsche volk
heeft uit een religieus en moreel oogpunt door
den gevoerden oorlog groote schade geleden.
Om die zooveel mogelijk te herstellen, willen
velen, dat de kerken haar gedeel leven zullen
laten varen, om als een eenheid de verwoestende
krachten van het ongelof en de daaruit voort-
spuitende revolutie het hoofd te bieden en zoo
mogelijk te overwinnen. De kerk moet daar-
om weer een worden. Daarbij is geen sprake
van een hereniging met de Roomsche Kerk.
De actie der Ritualisten in de Anglicaansche
Kerk leidt wel daartoe, en groot is in Engeland
het aantal clergymen en laymen, die langs Ritua-
listische wegen van geleidelijkheid, in den schot
der Roomsche Kerk zijn gebracht. Maar door
de leiders der Ritualistische of Katholieke be-
weging wordt het steeds pertinent ontkend, dat
men de Engelsche of Anglicaansche Staatskerk

Engeland. Vereniging der Kerken.
De apostolische successie een struk-
kelblok.

Er wordt van verschillende zijden in Engeland
aangedrongen op een hereniging van de
onderscheidene Kerken. Het Engelsche volk
heeft uit een religieus en moreel oogpunt door
den gevoerden oorlog groote schade geleden.
Om die zooveel mogelijk te herstellen, willen
velen, dat de kerken haar gedeel leven zullen
laten varen, om als een eenheid de verwoestende
krachten van het ongelof en de daaruit voort-
spuitende revolutie het hoofd te bieden en zoo
mogelijk te overwinnen. De kerk moet daar-
om weer een worden. Daarbij is geen sprake
van een hereniging met de Roomsche Kerk.
De actie der Ritualisten in de Anglicaansche
Kerk leidt wel daartoe, en groot is in Engeland
het aantal clergymen en laymen, die langs Ritua-
listische wegen van geleidelijkheid, in den schot
der Roomsche Kerk zijn gebracht. Maar door
de leiders der Ritualistische of Katholieke be-
weging wordt het steeds pertinent ontkend, dat
men de Engelsche of Anglicaansche Staatskerk

Engeland. Vereniging der Kerken.
De apostolische successie een struk-
kelblok.

Er wordt van verschillende zijden in Engeland
aangedrongen op een hereniging van de
onders